

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Relationship Between Reading Skills And Other Language Skills

Ali Fuat Arıcı¹

Yildiz Technical University, Faculty of Education, Turkish Education

<https://orcid.org/0000-0003-0980-0824>

Yusuf Taşkın²

Aksaray University, Faculty Of Educaiton, Turkish Education Research and Practice Center

<https://orcid.org/0000-0003-1026-9997>

ABSTRACT

Reading is closely related to other language skills. Human beings perceive and make sense of the outside world by listening and reading; He also conveys his emotions, thoughts, dreams and impressions to his opponents with his speaking and writing skills. In other words, listening and reading comprehension, speaking and writing is the ability to explain. Language competence is acquired through the development and acquisition of these skill areas as a whole. For this, the relationship between language skills should be well understood and attention should be paid to these skills in education and training. In this context, the aim of the study is to reveal the relationship between reading skills, one of the four basic language skills, and other language skills. For this purpose, reading skills were taken to the center and other language skills were examined in relation to their relationship with reading skills. In the study, basic qualitative research design was used. Research data were obtained through document analysis and qualitative content analysis was used in the analysis of the data. After the literature review is done with the previous experimental-theoretical studies related to the subject, it is concluded that reading skill supports each other with listening, speaking and writing skills and is in close relationship.

ARTICLE INFO

Key Words: Reading, relationship between language skills, listening, speaking, writing.

Received: 23.11.2019

Published online:

27.12.2019

¹ *Corresponding Author:*
Prof. Dr.
afaturkey@hotmail.com

² *Corresponding Author:*
Prof. Dr.
afaturkey@hotmail.com

Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi

Ali Fuat Arıcı¹

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi
<https://orcid.org/0000-0003-0980-0824>

Yusuf Taşkın²

Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
<https://orcid.org/0000-0003-1026-9997>

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Okuma, diğer dil becerileriyle yakın ilişki içerisindedir. İnsan, dinleme ve okuma ile dış dünyayı algılayıp anlamlandır; konuşma ve yazma becerisiyle de duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini karşısındakilere aktarır. Bir başka deyişle dinleme ve okuma anlama, konuşma ve yazma anlatma becerisidir. Dilde yetkinlik bu beceri alanlarının bütün olarak geliştirilip kazanılmasıyla kazanılır. Bunun için dil becerileri arasındaki ilişkinin iyi anlaşılması ve bu becerilerin eğitim öğretiminde buna dikkat edilmesi gerekir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, dört temel dil becerisinden biri olan okuma becerisinin diğer dil becerileriyle ilişkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda okuma becerisi merkeze alınmış ve diğer dil becerileri okuma becerisiyle ilişkisi oranında incelenmiştir. Çalışmada, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş ve verilerin analizinde nitel içerik analizi kullanılmıştır. Konuyla alakalı olarak daha önceden yapılan deneysel-kuramsal çalışmalar ile literatür taraması yapıldıktan sonra okuma becerisinin dinleme, konuşma ve yazma becerileriyle birbirlerini destekledikleri ve yakın ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, dil becerilerinin birbirleriyle ilişkisi, dinleme, konuşma, yazma.

Alınma

*Tarihi:*23.11.2019

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 27.12.2019

Giriş

Okuma becerisi, zamanın ve şartların getirdiği modern yaşam doğrultusunda insan yaşamındaki yerini sağlamlaştırarak kendini güncellemiştir. Özellikle internetle birlikte bilgiye hızlı ulaşma imkânı yakalamasıyla okuma becerisine ayrı bir önem gösterilmeye başlanmıştır. Çünkü internet tabanlı bilgi kaynaklarının büyük çoğunluğu yazılıdır. Okuma aynı zamanda bir kültürlenme aracıdır. Toplumda çok okuyan bireylerin kültürel seviyesi yüksek olduğu düşünülür. Bunun sebebi geçmiş dönemlerdeki yaşantılar olabilir. Okuyan

¹ Sorumlu yazar

Prof. Dr.

afaturkey@hotmail.com

² Öğr. Gör.

y_taskin@hotmail.com

bireyler okumayan bireylere göre kişisel gelişim yönünden avantajlı konumdadırlar. Çünkü çoğu bilimsel, akademik, tarihsel ve kültürel bilgi okuyarak elde edilir. Okuma aynı zamanda bilme anlama sürecidir. İnsan sahip olduğu en basit hayati bilgisinden en karmaşık bilimsel bilgisine kadar çoğu bilgisini okuyarak kazanır. Özellikle bilimsel anlamda kazanılan bilgiler yine okuma sayesinde gerçekleşmektedir. Bu yönleriyle okuma bir kültürlenme sürecidir. İnsan okuma becerisi sayesinde kavrama ve düşünme yönlerini geliştirir. Ayrıca analiz ve sentez becerisini, yorumlama ve hüküm verme yeteneklerini artırır. Kısacası okuyan toplumlar düşünen ve kendini rahatça ifade edip konuşan bireylerden oluşmaktadır (Tural, 1992). Proust (2017) okumayı, insanın içinde nüfuz edemediği yerlerin kapılarını açan yol gösterici bir rehber olarak görür. Okuma sayesinde dil ve kişiliğin gelişimi sistematik şekilde yürütülebilir. Okuma sayesinde toplumda bilgilenme ve kültürlenme sağlanacağı gibi yaşanacak olumsuzlukların önüne geçilebilir.

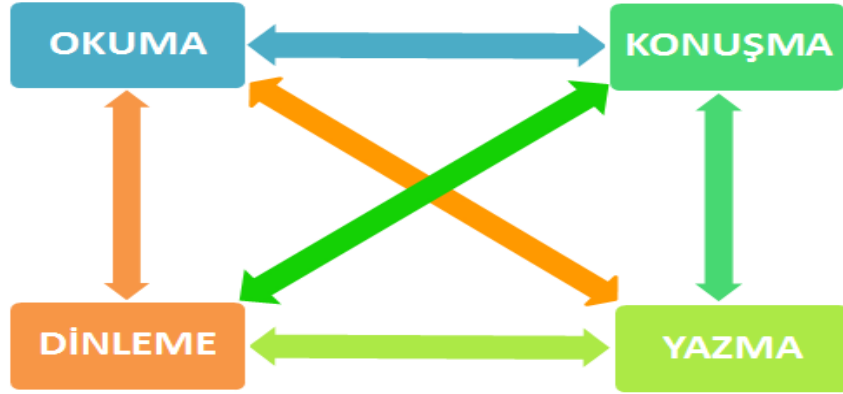
Okuma, beş duyu organını çeşitli hareketlerinden ve zihnin, anlamı kavrama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir. Genellikle, öğrendiklerimizin % 1'ini tatma, % 1,5'ini dokunma, % 3,5'ini koklama, % 11'ini işitme, % 83'ünü görme duyusu yoluyla elde etmekteyiz. Bu sonuçlara göre, göze ve kulağa hitap eden okumanın öğrenmede %94 gibi önemli bir paya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Aytaş, 2005, s. 462). Okumayı açıklamak ve anlamlandırmak için birçok kez tanımları yapılmıştır. TDK Güncel Türkçe Sözlük'te (2018) okumak, bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek, yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyi öğrenmek şeklinde tanımlanmaktadır. Okuma, var olan yazılı veya basılı işaretleri, belli kurallar çerçevesinde seslendirilmesi, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir (Razon, 1982, s. 19; Sever, 2015). Okuma, bir yazının harflerini, sözcüklerini, imgelerini, tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır (Göğüş, 1978, s. 60). Yapılandırmacı yaklaşıma göre okuma, ön bilgilerle metindeki bilgilerin bütünleştirildiği yeniden anlamlandırıldığı bir süreçtir (Güneş, 2013, s. 128). Okuma, yazılı bir metni görüp kendine özgü bir biçimde anlamlandırmadır (Arıcı, 2018, s. 3).

Eğitim öğretimde temel alınan en önemli ölçüt, öğretim programlarıdır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018, s. 7) okuma becerisinin kazandırılmasına yönelik öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması amaçlanmıştır.

Okuma, bir dil becerisi alanı olarak diğer becerilerle ilişkilidir. Bu ilişkinin anlaşılabilmesi için temel dil becerilerinin sistematik ilişkisinin bilinmesi gerekir. Temel dil becerileri özünde anlama ve anlatma olarak ikiye ayrılır. Anlama becerileri dinleme-izleme ve okuma; anlatma becerileri konuşma ve yazmadır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2005; Karatay, 2014, s. 5). Anlama, yazının ve konuşmanın ne demek istediğini algılamaktır. Okuma ve

dinleme esasında bir anlama sürecidir (Göğüş, 1978, s. 41). Anlatma ise duygu, düşünce, bilgi ve izlenimlerin söz ve yazı ile aktarılmasıdır (Göçer, 2016, s. 24). Bu çalışmalarda ortak olarak vurgulanan nokta, temel dil becerilerinin birbirleriyle ilişki içinde olduğudur. Literatürdeki bilgilerden hareketle temel dil becerileri arasındaki ilişki Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Temel dil becerileri arasındaki ilişki

Türkçe öğretiminde dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri bütünsellik ilkesi gereği her bir beceriye aynı oranda zaman ayrılmalıdır. Sadece bir becerinin gelişimine veya dil bilgisi konularına ağırlık verilmesi, Türkçe öğretimini olumsuz yönde etkileyecektir. Bireyin ana dilini doğru ve etkili şekilde kullanabilmeleri için eğitim öğretim sürecinde dört temel dil becerisinin bütünsellik ilkesi içerisinde geliştirilmesi gerekir. Öğretimin temel gereci olan metinler ve bu metinlere ilişkin incelemeler; okuma, konuşma, dinleme ve yazma etkinlikleri için birer uyaran olmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2011, s. 17).

Bir dilde yetkinlik sağlanabilmesi dil becerilerinin tam ve eksiksiz kazanılmasına bağlıdır. Dil gelişimi, ilk olarak temel dil becerilerinden dinleme ile başlar, konuşma ile devam eder; örgün eğitimin başlamasıyla okuma ve yazma becerilerinin öğrenilmesiyle de ömür boyu gelişen ve yenilenen bir süreç olarak devam eder. Dil alanındaki yetkinlik dil becerilerinin bütünlük içerisinde tam olarak öğrenilmesiyle sağlanabilir (Temizyürek ve Çevik, 2017, s. 115).

Her dil becerisinin gelişimi, diğer dil becerilerinin gelişimini desteklediği gibi güçlenmesini de sağlayacaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, dört temel dil becerisinden biri olan okuma becerisinin diğer dil becerileriyle ilişkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda merkeze okuma becerisi alınmış ve diğer dil becerileri okuma becerisiyle ilişkisi oranında incelenmiştir.

Yöntem

Çalışmada, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu desen, eğitim alanındaki nitel araştırmada en sık kullanılan desenlerdendir. Çünkü araştırmacılar olgubilim, kuram oluşturma, söylem analizi ya da etnografik çalışmalar dışında da çalışmalar yapmaktadır.

Araştırmacılar yorumlayıcı bir yaklaşımla nitel araştırma yapabilir (Merriam, 2018, s. 22). Bu çalışmada durum çalışmasında olduğu gibi belirli bir birim veya sınırlandırılmış bir durum incelenmemiştir. Bu çalışmada temel nitel araştırma deseni, okuma becerisini merkeze alarak diğer dil becerileriyle ilişkisini temel düzeyde ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Temel nitel araştırma deseninde veriler gözlem, görüşme ya da doküman analizi yoluyla toplanabilir (Merriam, 2018, s. 23). Bu çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Konuyla alakalı olarak daha önceden yapılan deneysel-kuramsal çalışmalar ile literatür taraması yapıldıktan sonra okuma becerisinin dinleme, konuşma ve yazma becerileriyle ilişkisi tespit edilmiştir.

Araştırma verilerin analizinde nitel içerik analizi kullanılmıştır. Nitel içerik analizi yazılı metinlerin içeriğinin, kod belirleme ve tema ya da örüntü oluşturma yoluyla sistematik bir biçimde sınıflandırılarak yorumlanması işlemi olarak tanımlanabilir (Hsieh & Shannon, 2005; Akt. Özden ve Cavlazoğlu, 2015, s. 45). İçerik analizinde temel amaç, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Yani toplanan verilerden açıklanabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259).

Bulgular ve Yorum

Okuma-Dinleme İlişkisi

Anlama becerileri dinleme ve okuma olmak üzere ikiye ayrılır. İnsanın dış dünyayı algılayıp anlamlandırmasında bu iki beceri önemli bir yere sahiptir. Anlama becerisinin gelişmesi bu yönüyle bireyin karşılaştığı uyanları ve mesajları anlamlandırmasını sağlar. Birey bu mesajları anlamlandırdığı sürece hayatta başarılı olur. Anlama, algılama ve kavrama gibi beceriler gerektirmesi bakımından da zihinsel bir süreçtir.

Sağlıklı bir insanın hayat boyunca bilgi edinmede en fazla faydalandığı beceri alanı dinlemedir. Araştırmalara göre insanlar, birlikte geçirdikleri sürenin yaklaşık % 42'sini dinlemeye ayırdıkları, öğrencilerin okul süresince günde 2,5 ile 4 saat arasında öğretmenlerini ve arkadaşlarını dinledikleri tespit edilmiştir (Arıcı, 2018, s. 12). Dinleme ve okuma becerilerinin anlama becerisi olarak birlikte verilmesinin fizyolojik bir yönü de vardır. Dört temel dil becerisinin beyin ile bağlantısı incelendiğinde insanın okumasını sağlayan merkezin beyinde işitme merkezinin içine yerleştiği görülmüştür (Chermak ve Musiek, 1997; Akt. Girgin, 2006, s.20). Sağlıklı işiten ve işitme engeli olan okuyucuların okuma başarı düzeyleri üzerine yapılan araştırmalar, işitme engelli okuyucuların işiten akranlarına göre okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde sınırlılıklar yaşadıkları görülmüştür. İşitme engelli okuyucuların yaşadıkları işitme kaybı ve dolayısıyla dili öğrenmede yaşadıkları sınırlılıklar onların kelime çözümlemesi yaparken başarısız olmalarına neden olmaktadır. Ayrıca işitme engelli okuyucuların dilin işleyişi hakkındaki bilgi ve becerilerindeki eksiklik okuduğunu anlamlandırmayı güçleştirmektedir. Bunlara ek olarak bu bireylerin dünyaya ilişkin sınırlı bilgi ve deneyimi kelime hazinesinin sınırlı olmasına neden olmaktadır (Güldenöglü, 2012, s. 5). Eğer dinleme becerisinin kazanılmasında bir problem varsa ya da dinlemesini engelleyen fiziksel bir engel varsa bireyin okuma becerisini de kazanması güçleşecektir. Bu bağlamda

dinleme becerisinin kazanılmasıyla okuduğunu anlama becerisi arasında sıkı bir bağ olduğu anlaşılmaktadır

İnsanın öğrendiği ilk bilgiler dinleme yoluyla gerçekleşir. İnsan daha anne karnındayken dinleme becerisini kazanır. Daha sonra okula başladıktan veya herhangi bir ortamda eğitim aldıktan sonra okuma becerisi kazanılır. Böylece dış dünyayı anlamada ve yeni bilgiler edinmede dinleme becerisinin yanında okuma becerisi de işe koşudur. Özellikle günümüzde teknoloji kullanımının artması ve sosyal medya araçlarının yaygın şekilde kullanılmasıyla okuma becerisi daha bir önem kazanmıştır. Bu da insanları okuma becerisini bir an önce öğrenmeye sevk etmektedir.

Okuduğunu anlama ile dinlediğini anlama süreçleri birbirini tamamlar niteliktedir. Okumayı öğrenmek bireyin daha önceden öğrendiği dilsel işaretleri yeniden öğrenmesi sürecinden farksızdır. Her iki dil becerisinde de dilsel işaretler birbirine benzer. İkisi arasındaki temel fark, sinir sistemini harekete geçiren fiziksel uyarıcıların durumundan kaynaklanır. Dinlemede, dilsel işaretlerin fiziksel uyarıcıları havada seslerin yayılması yoluyla sinir sistemini harekete geçirir. Okumada ise aynı dilsel işaretlerin fiziksel uyarıcıları harekete geçirmesi esastır. Yani bireyin okumayı öğrenme süreci, önceden öğrenilen işitsel işaretleri yeni görsel işaretlere dönüştürme işidir (Yangın, 1998, s. 28).

Okuma ve dinleme becerileri, bir paranın iki yüzü gibi düşünülürse dildeki alıcı becerilerin farklı yüzü olarak görülebilir. Her iki beceri de dilin kullanım alanı içinde yer alır. İki becerinin de iletişim açısından avantajlı durumları bulunmaktadır. Dinlemede, konuşmacının mimiklerinden anlam çıkarma, konuşanı istediği anda durdurma ve konuşmacıya açık olmayan noktalarla ilgili soru sorma; okumada ise durma, geri dönme ve tekrar okuma gibi avantajlar vardır. Aslına bakıldığında bu avantajlar birbirine benzerlik göstermektedir. Bu nedenle okuduğunu anlama becerisini geliştirmek için yapılan etkinlikler, dinlediğini anlama becerisini de etkileyecektir. Çünkü her iki beceri de zihnin anlama süreciyle ilgilidir. Okuduğunu anlama becerisi üst düzeyde olan birisinin dinlediğini anlama becerisi de üst düzeyde olacaktır (Özbay, 2009, s. 60).

Okuma-Konuşma İlişkisi

Anlatma becerilerinden biri olan konuşma duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini sözlü (sesli) olarak ifade edilmesidir. Anlama becerileriyle (dinleme, okuma) anlatma becerileri (konuşma, yazma) birbirlerinin zıttı olarak görülebilir. Ama özünde dil becerileri birbirlerini destekleyen bir zincir halkası gibidir. Bireyin düzgün ve güzel konuşması, okuma becerisinin gelişmiş olmasına da bağlıdır.

Okuma, bireye farklı konularda bilgi birikim kazandıracığı gibi başka insanların hayat deneyimlerinden yararlanma imkânı verir. Ayrıca çeşitli olayları, durumları, olguları tam ve doğru bir şekilde anlama becerisi kazandırır. Duyguların, düşüncelerin, hayallerin, isteklerin güzel, etkileyici, açık ve anlaşılır bir şekilde anlatabilmesinin ilk şartı da öncelikle bunları tam ve doğru olarak anlayabilmektir. O hâlde okuma, etkileyici bir sözlü ve yazılı anlatımın anahtarı durumundadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017, s.204).

Okuma, konuşma için temel bir gerekliliktir. Akademik başarı için iyi bir konuşma becerisi gerektiği gibi başarılı bir konuşma için de iyi bir okuma becerisi gerekir. Bu yönüyle okuma ile konuşma becerisinin birbirini tamamlayan bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. Okuma, konuşmayı telaffuz yönünden geliştirdiği gibi içerik açısından da olumlu yönde

etkilemektedir. Konuşma içeriğinin nitelikli ve doyurucu olması, iyi bir okumayla doğru orantılıdır. Yani iyi konuşmacıların iyi okur olması kaçınılmazdır. Okuma ve konuşma arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırmalarda Frith ve Frith genellikle iyi okurların iyi söyleyişe, zayıf okurların da zayıf söyleyişe sahip olduklarını belirtmektedir. Harris ve Sipay konuşmayı fonolojik (ses/seletim) bilgi, morfolojik (yapı) bilgi, sentaks (cümle) bilgi ve semantik (anlam) bilgiyle ilişkilendirmektedir. Bu ilişkilendirmeye bakarak okumanın bunlarla ilişkisi olduğu söylenebilir (Arıcı, 2018, s. 14).

Proust (2017) özgün bir zekâ için okumanın en soylu bir erdem olduğunu belirtmektedir. Çünkü insan zekânın okuma ve bilme ile en görgülü haline kavuşacağını söyler. Yazar, “Kelimeler zihnin tuhaf hatalarının aynasıdır.” der. İnsanların konuşurken seçtikleri kelimeler karşısındakiler tarafından doğru anlaşılabilmesi için çok önemlidir. Bundan dolayı zihnin hatalarını en aza indirip konuşurken böyle talihsiz hatalar yaşamamak için okuma becerisinin geliştirilmesi gerekir.

Okuma ile konuşma arasındaki en net ilişki sesli okuma çalışmalarıdır. Bu çalışmalarda iki beceri aslında iç içe geçmiştir. İkisinin birbirinden bağımsız düşünülmesi imkânsızdır. Eğitim öğretim ortamlarında sıkça başvurulan bu yöntem, hayatın her alanında karşılaşılabileceğimiz bir durumdur. Descartes’in “Bütün iyi kitapları okumak, bu kitapların yazarı olmuş geçmiş yüzyılların en değerli insanlarıyla konuşmak gibidir.” sözü aslında okuma ile konuşma arasındaki ilişkiyi özetler niteliktedir.

Bir diğer ilişki ise bireyde çeşitli nedenlerde ortaya çıkan konuşma bozukluklarıdır. Konuşma bozukluklarının giderilmesinde başvurulan yöntemlerden birisi okuma metinleri üzerinde yapılan diksiyon çalışmalarıdır. Özellikle verilen okuma metinleri üzerinden yapılan seslendirme çalışmaları, konuşmanın karşımızdakiler tarafından doğru anlaşılması açısından kritik öneme sahiptir. Hızlı konuşan bireylerin konuşmasını yavaşlatmak ve normal hızla konuşmasını sağlamak amacıyla küçük metinleri üzerinde veya vurgu ve tonlama hataları olan bireylerle farklı metin türlerine yönelik sesli okuma çalışması sesli okuma çalışması yapılabilir. Sesli okumalarda özellikle diyalog metinlerinin tercih edilmesi, bireylerin okuduğu karaktere uygun seslendirme yapması, konuşmasını olumlu yönde geliştirecektir.

Okuma çalışmasıyla insanların kelime hazinesi gelişir. Bu birikimden hareketle de insanlar konuşmasını şekillendirir. Sonuç olarak okuma bireye fikri verir. İnsan konuşma konusunu, ana fikrini, yardımcı fikirleri başka bir ifadeyle fikri okuma ile elde eder. Okuma ile konuşma arasındaki bağ o kadar kuvvetlidir ki okuma azaltıldığında konuşma becerisi de zayıflar.

Okuma-Yazma İlişkisi

Yazma, konuşma gibi bir anlatma becerisidir. Konuşmadan farklı olarak yazmada kalıcılık ön plandadır. Konuşmanın tarihsel geçmişi yazma becerisinden eski olmasına rağmen yazının icadından sonra insanlık tarihinin önemli bilgileri ve birikimleri gelecek kuşaklara yazı ile aktarılmıştır. Bu da anlatma becerisi olarak yazmaya da en az konuşma kadar değer verilmesini sağlamıştır. Yazmayı Arıcı ve Urgan (2017) iletişim kurmanın, duygu, düşünce ve tasarıların, görüp yaşanılanların anlatıldığı bir yol; Göçer (2016) bireyin duygu ve düşüncelerini, hayal ve izlenimlerini, tasarladıklarını, deneyimlerini vb. kaleme alması, kâğıda aktarması olarak tanımlar.

Yazma becerisinin temeli düşünceye yani bilgiye, birikime dayanır. İnanın en temel bilgi alma yolu okumadır. Bu açıdan bakıldığında yazmanın temelinin okumaya dayandığı

söylenbilir. Okumayan biri, yeteri kadar bilgi birikime sahip olamayacağı için yazarak kendini ifade etmede zorlanabilir (Arıcı, 2018, s. 14). Okay (2014) medeniyetimizi kâğıt medeniyeti olarak tanımlar. Bunun sebebini sadece Türk, İslâm veya doğu medeniyete bakarak değil tüm insanlık medeniyetini düşünerek beşeriyetten günümüze aktarılan bütün bilgiler, düşünceler, ahlâk ve mutluluk formülleri, başta edebiyat olmak üzere sanat eserlerini kâğıt denilen maddeye yani kitaplara kaydetmesi olarak görür. İnsanlık medeniyetine ulaşabilmede yazma ve okuman ilişkisini iyi kavrayıp bu iki beceriyi kazanma oldukça önemli bir yere sahiptir.

Tarihin yetiştirdiği büyük yazar ve şairlerin hayatlarına baktığımızda okuma ile yazma arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabiliriz. Ünlü düşünür ve yazar Emerson yazmaya, Platon'dan birkaç sayfayı tekrar tekrar okumadan başladığı çok nadir görülmüştür. Romalı şair Vergilius'un Dante'nin şiirlerini okumadan yazmadığı; ünlü Fransız yazar ve şair Victor Hugo'nun yazmadan önce sık sık Moliere, Horatius, Ovidius ve Regnard'ı; dünyaca ünlü bir diğer Fransız yazar Alphonse Daudet'in durmadan Pascal, Montaigne, Diderot ve Tacitus okuduklarını, yazılarında onlardan alıntılar yapıp onları konu edindikleri bilinmektedir (Proust, 2017).

Yavuz (2018) bir edebi metnin oluşumundaki temel unsurlarını yazar (üretici), yapıt (ürün) ve okur (tüketici) olarak üçe ayırır. Bunlardan herhangi birinin olmaması üretim ve tüketim sürecinin sekteye uğramasına yol açacaktır. Okuma ile yazma arasındaki ilişki üretim-tüketim dengesini olarak da kendisini gösterir. Bu arz talep ilişkisi olarak da görülebilir. Yazar, okuduğu sürece yeni ürünler ortaya koyar. Okur da yazar tarafından yeni ürünler üretildikçe okur. Özakpınar (2016) yazarın, bir sayfa da olsa herhangi bir yazıyı yazma amacını, okuyanın zihninde bir anlam oluşturmak olduğunu belirtir. Yani okur ile yazar arasında işbirliğine dayalı bir ilişki vardır.

Flood ve Lapp okumayla yazma becerisinin ilişkisini şöyle açıklamaktadır (Harris ve Sipay, 1971; Akt. Arıcı, 2018, s. 15):

- Okuma ve yazma sözel dil becerileriyle ilişkilidir. Sözlü ve yazılı dil becerileri arasındaki ilişkiler temelden ve karşılıktır.
- Okuma ve yazma uygun ve motivasyon ve davranışın yanı sıra analiz ve sentez isteyen bilişsel/üstbilişsel etkinliklerdir.
- Okuma ve yazma çok fazla değişik ilişkileri olan gelişimsel becerilerdir.

Yazmaya başlamadan önce yazılacak metnin türüne uygun okuma çözümlenmeleri yapılması gerekir. Özellikle yazılacak metin hangi türde (hikâye, roman, deneme, anı, söyleşi vb.) olursa o türün güzel örneklerinden metinlerin incelenmesi oluşturulacak metnin kalitesini arttıracaktır. Eğitim öğretim ortamında bu çalışmanın yapılması öğrencilerin yazma becerisini olumlu yönde geliştirecektir. Bu bağlamda okumanın yazma becerisi ile sıkı bir ilişki içinde olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada elde edilen bulgulara bakarak okuma becerisinin diğer dil becerileriyle yakın ilişki içinde olduğu ve diğer dil becerileriyle bir bütünlük içinde öğrenilmesi ve öğretilmesi gerektiği sonucunda ulaşılmıştır. Okuma becerisinin geliştirilmesinin zor olduğunu bilen ve bunu dillendiren eğitim paydaşlarının bu ilişkiyi iyi anlamaları gerekir. Araştırma bulguları daha önce literatürde yapılan deneysel-kuramsal çalışmalarla

(Arıcı, 2018; Emiroğlu ve Pınar, 2013; Girgin, 2006; Güldenöğlü, 2012; Karatay, 2014; Özbay, 2009; Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017; Yangın, 1998) örtüşmektedir.

Bireyin toplum içerisinde kendine yer bulabilmesi ve sosyalleşebilmesi için dile ihtiyacı vardır. Dört temel dil becerisinin kazanılması, dilin tam ve doğru öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. Çünkü dil denen canlı varlık, dört temel dil becerisinin üstünde hayat bulmaktadır. Bunlardan birinin kaybı veya zayıflığı dengenin bozulmasına ve aksaklıkların yaşanmasına neden olacaktır. Bunun için becerilerin kazanılmasında dengenin korunması gerekir. Birine ağırlık verip birini ihmal etmek olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

Okuma eğitiminin verildiği yerlerde, okuma alanında yapılan çalışmalarda ve bu alanda hazırlanan kaynak kitaplarda okumanın diğer dil becerileriyle ilişkisine yer verilmelidir. Bunu iyi anlayıp kavrayarak anlamak okuma alanındaki eksikliklerimizi gidermemizi kolaylaştırabilir. Çünkü Türkiye, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) verilerine göre kitap okuma oranında dünyada 86. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin bu sıralamada birçok yönden dünya ortalamasının altında kalan Afrika ülkelerinin bile altında kalması durumun vahametini gözler önüne sermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türk insanın ihtiyaç listesinde kitap okumak 235. sıradadır. Araştırmaya göre Türk insanı günde ortalama TV izlemeye 6 saat, internete girmeye 3 saat, kitap okumaya ise sadece 1 dakika ayırmaktadır (URL-2). Ungan (2008) üniversite hocasının, lise öğretmenin, ailede anne babanın okumadığı bir çevrede okuyan bireyler yetiştirmenin mümkün olmayacağını belirtir.

Sonuç olarak okuma becerisinin bireye mutlak surette kazandırılması gerekir. Çağın şartlarına ayak uydurmak, içinde yaşanan zaman dilimini iyi anlayıp yorumlamak ve geleceğe dair yenilikler ortaya koyabilmek için bu gereklidir. Bunun için de okuma becerisinin diğer dil becerileriyle (dinleme, konuşma, yazma) ilişkisinin iyi anlaşılması ve kavranması gerekir.

Kaynakça

- Arıcı, A. F. (2018). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. ve Ungan, S. (2017). *Yazılı anlatım el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Emiroğlu S, Pınar F. N. (2013). Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları ile İlişkisi. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish of Turkic-* 8(4), 769-783.
- Girgin, M. C. (2006). İşitme engelli çocukların konuşma edinimi eğitiminde dinleme becerilerinin önemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 7(1), 15-28.
- Göçer, A. (2018). Temel dil becerilerinin birbirleriyle ilişkisi ve bireyin anlam evreninin oluşumu ve gerçek yaşam becerileri açısından önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 40-50.
- Göçer, A. (2016). *Yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Güldenöglü, İ. B. (2012). *İşiten ve işitme engelli okuyucuların kelime işleme ile okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Doktora tezi). Anlra Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever S. (2005). *Türkçe öğretimi (Türkçe ve sınıf öğretmenleri için)*. Ankara: Engin Yayınevi.
- MEB (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1-8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Akademi.
- Okay, M. O. (2014). *Kâğıt medeniyeti*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Özarpınar, Y. (2016). *Öğrenme verimli zihinsel çalışmanın psikolojik koşulları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri: II Dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özden, M. ve Cavlazoğlu, B. (2015). İlköğretim fen dersi öğretim programlarında bilimin doğası: 2005 ve 2013 programlarının incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 3(2), 40-65.
- Proust, M. (2017). *Okuma üzerine* (Çev. I. Ergüden). İstanbul: Notos Kitap.
- Razon, N. (1982). Okuma güçlükleri. *Eğitim ve Bilim*, 39, 11-8.
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Ungan, S. (2008). Türkiye’de kitap okuma: Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(1), 218-228.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (2018) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bbaf3420b5d91.39180806 adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.10.2018).
- URL-2: TÜİK verilerine göre, Türkiye’de kitap okumaya ayrılan zaman günde sadece 1 dakika! <http://t24.com.tr/haber/tuik-verilerine-gore-turkiyede-kitap-okumaya-ayrilan-zaman-gunde-sadece-1-dakika,370472> Erişim Tarihi: 13. 10. 2018.
- Temizyürek, F. ve Çevik, A. (2017). 5. sınıf öğrencilerinin zihinsel tasarıma dayalı yazma modelini metin oluşturma sürecinde kullanma becerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 114-138.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2017). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tural, S. (1992). *Sorulara cevaplarla kültür edebiyat ve dil*. Ankara: Ecdad Yayınları.
- Yangın, B. (1998). *Dinlediğini anlama becerisini geliştirmede ELVES yönteminin etkisi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yavuz, H. (2018). *Okuma biçimleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.